

Türkiye’de Hemşirelik Lisans Programlarında Verilen Kültür Derslerinin Değerlendirilmesi

Evaluation of the Culture Courses given in Nursing Undergraduate Programs in Turkey

Deniz S. YORULMAZ^a, Havva KARADENİZ^b

^aArtvin Çoruh Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esaslar ABD, Artvin, TÜRKİYE

^bKaradeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı ABD, Trabzon, TÜRKİYE

ÖZET Amaç: Bu araştırma, Türkiye’de hemşirelik lisans programlarında verilen kültür derslerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırma, tanımlayıcı tasarım kullanılarak yapılmıştır. Veriler 1-30 Mayıs 2020 tarihleri arasında, üniversitelerin web siteleri üzerinden Bologna ve eğitim programları taranarak elde edilmiştir. Verilerin değerlendirmesinde sayı ve yüzdeler kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırmanın yapıldığı tarihler arasında Türkiye’de Yüksek Öğretim Kurumuna bağlı toplam 206 üniversiteye ulaşılmıştır. Bu üniversitelerin %58,7’sinde hemşirelik bölümü olduğu, hemşirelik bölümü olan üniversitelerin %45,4’ünde kültür derslerinin verildiği belirlenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen programların %63,7’sinde dersin tam adının “kültürlerarası hemşirelik” olduğu, %98,2’sinde seçmeli ders türünde ve haftalık 2 saat, teorik ders olarak verildiği saptanmıştır. Araştırma kapsamında incelenen programların %56,4’ünün ders içeriğine ulaşılabilmektedir. **Sonuç:** Hemşirelik lisans programlarındaki kültür derslerinin, ders saatleri ve içeriklerinin yetersiz olduğu düşünülmektedir. Ayrıca ders içerikleri karşılaştırıldığında önemli farklılıkların olduğu saptanmıştır.

ABSTRACT Objective: This study aims to evaluate the culture courses given in nursing undergraduate programs in Turkey. **Material and Methods:** The study was conducted using descriptive type research design. The data were obtained between May 1st, and 30, 2020, by screening Bologna education programs and curricula through the web pages of universities. Numbers and percentiles were used in the evaluation of the data. **Results:** A total of 206 universities affiliated to the Higher Education Institution in Turkey were reached between the dates of the study. Of these universities, 58.7% had nursing departments and 45.4% of the universities with nursing departments had culture courses. The course was named as “intercultural nursing” in 63.7% of the curricula investigated within the scope of the study and it was provided as an elective course in 98.2% of the courses, as a theoretical course given 2 hours a week. It was possible to reach the course content of 56.4% of the programs examined within the scope of the research. **Conclusion:** It was thought that the contents and hours of the courses given for culture training in nursing undergraduate programs were inadequate. In addition, significant differences were found in the comparisons of the course contents.

Anahtar Kelimeler: Kültür; hemşirelik; hemşirelik eğitimi; hemşirelik lisans eğitimi

Keywords: Culture; nursing; nursing education; baccalaureate nursing education

Kültür, toplumun üyesi tarafından öğrenilen gelenek, görenek, inanç, bilgi ve uygulamaların tümünü kapsayan kompleks bir bütün olarak ifade edilmektedir.¹ Türk Dil Kurumu sözlüğünde kültür “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” olarak tanımlanmaktadır.

Kültürün sağlık ve ruh sağlığı için önemi 1950’li yıllarda Peplau tarafından dile getirilmiştir. İlerleyen yıllarda Leininger tarafından “transkültürel hemşirelik modeli” açıklanmıştır. Uluslararası Hemşireler Birliği 1969 yılında “kültür” içeriğini hemşirelikte kullanmaya başlamış, hemşireliğe olan gereksinimin evrensel olduğuna vurgu yapmıştır.^{2,3} Dünyanın farklı merkezlerinde yaşayan bireyler, farklı kültürlerle sahiptir. Bireylerin sahip olduğu farklı kültürel özellikler sağlık ve hastalık uygulamalarını, bebek bakımını,

Correspondence: Deniz S. YORULMAZ

Artvin Çoruh Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esaslar ABD, Artvin, TÜRKİYE/TURKEY

E-mail: denizyorulmaz@artvin.edu.tr

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 06 Oct 2020

Received in revised form: 23 Feb 2021

Accepted: 08 Mar 2021

Available online: 12 Mar 2021

2146-8893 / Copyright © 2021 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

gebelik, doğum, infertilite ve menopoz uygulamalarını, ağrıya yaklaşımı, kanser uygulamalarını, beslenme alışkanlıklarını doğrudan etkilemektedir.^{1,4-7}

Günümüzde savaş, ekonomik sebepler, etnik çatışmalar, eğitim, tatil gibi sebeplerle bireyler isteyerek ve/veya zorunlu olarak göç etmektedir. Dünyada ve Türkiye’de göçün evrenselleşmesiyle beraber toplum içinde farklı kültürlerle mensup bireyleri görmek daha olası bir hâl almıştır.^{8,9} Farklı kültürlerle sahip olan hastalara bakım verecek olan hemşirelerin, kültürün sağlık ve hastalık uygulamalarındaki önemini bilmesi, bireyi biyo-psiko-sosyo-kültürel bir bütün olarak değerlendirmesi ve hemşirelik bakımına yansıtması oldukça önemlidir. Hemşirelerin, nitelikli ve kaliteli bakım verebilmesi için gerekli mesleki ve teknik becerilere sahip olması gerekir.^{10,11} Choi ve Kim, Kore’de hemşirelik müfredatlarında kültür içeriğinin yer aldığını, ancak mevcut müfredatlarda yer alan kültür derslerinin öğrencilerin kültürel yeterliliklerini geliştirmede yetersiz olduğunu bildirmiştir.¹² Ayrıca küreselleşme ile birlikte göçmen nüfusunun arttığı, buna paralel olarak hemşirelik müfredatlarının gözden geçirilmesi gerektiği belirtilmektedir.¹² Rowan ve ark. Kanada’da hemşirelik kültür eğitiminde Giger ve Davidhizar’ın Kültürlerarası Hemşirelik Modelinin kullanıldığını, kültürel yeterlilik kavramının eğitime entegrasyonunun odaklanması noktasında daha fazla uygulama yapılması gerektiğini bildirmiştir.¹³ Charles ve ark. 2006 yılında Avustralya Hükümeti Ulusal Sağlık ve Tıbbi Araştırma Konseyi tarafından Sağlıkta Kültürel Yeterlilik: Politika, Ortaklıklar ve Katılım Kılavuzu’nun yayımlandığı, hemşirelik kurumları için standart oluşturulmuş eğitim formatlarının olmadığı için farklı yaklaşımların benimsediği ve kültürel yeterliliğin resmi bir tanımının olmadığı belirtilmiştir.¹⁴ Koskinen ve ark. 4 Avrupa ülkesi (İngiltere, Estonya, Finlandiya, İsveç) ve 3 Kanada üniversitesi (Alberta, New Brunswick, Prince Edward Island) arasındaki 8-16 haftalık Trans-Atlantik Öğrenci Değişim Projesi ile öğrenci hemşirelerin, kültürel farklılıkları deneyimlemesinin hemşirelik bakımı için önemli olduğu belirtilmiş, kültür içeriğinin eğitim ve uygulama ile birleştirilmesi gerekliliğine vurgu yapılmıştır.¹⁵

Kültürün, sağlık ve hastalık uygulamalarında önemli bir yere sahip olduğu ve hemşirelik eğitiminde yer alan kültür derslerinin profesyonel hemşi-

relik bakımını sunmada önemli bir etkiye sahip olması nedeniyle bu çalışma, Türkiye’de hemşirelik lisans düzeyinde kültür derslerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN AMACI VE TÜRÜ

Bu araştırma, Türkiye’de hemşirelik eğitimi veren üniversitelerin programlarında kültür ile ilgili ders bulunup bulunmadığını belirlemek, var olan dersleri incelemek ve konuya ilişkin bir profil ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırma, tarama modeli kullanılarak, tanımlayıcı tasarımda gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli, var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi ve göstermeyi amaçlayan bir araştırma modelidir. Türkiye’de hemşirelik programlarında verilen kültür derslerinin incelenmesi konusunda araştırmanın bulunmaması bu çalışmanın özgünlüğüdür.

ARAŞTIRMA SORULARI

Araştırma kapsamında aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır.

- Hemşirelik lisans eğitiminde kültür dersleri verilen üniversitelerin türü nedir?
- Hemşirelik lisans eğitiminde verilen kültür derslerinin özelliklerini nedir?
- Hemşirelik lisans eğitiminde verilen kültür derslerinin içerikleri nelerdir?

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evreni Türkiye’de hemşirelik eğitimi veren tüm üniversitelerdir, ayrıca örneklem seçilmiştir. Türkiye’de 1-30 Mayıs 2020 tarihleri arasında 129’u devlet, 77’si vakıf olmak üzere toplamda 206 üniversite bulunmaktadır. Devlet üniversitelerinin 85’inde (%65,9), vakıf üniversitelerinin 36’sında (%46,8) olmak üzere Türkiye’deki üniversitelerin 121’inde (58,7) hemşirelik eğitimi verilmektedir. Hemşirelik eğitimi veren üniversitelerin 55’inde (%45,4) kültür dersi verilmektedir. Araştırma ders içeriğini paylaşan 31 üniversitenin hemşirelik programının incelenmesiyle tamamlanmıştır. Bu sayı evrenin %56,4’ünü temsil etmektedir. Araştırma sürecince hemşirelik eğitiminin olup olmadığına dair 1

üniversiteden, kültür dersinin olup olmadığına dair 2 üniversiteden veri elde edilememiştir.

VERİ TOPLAMA FORMU

Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından oluşturulan veri toplama formu kullanılmıştır. Bu formda üniversitelerin türü, hemşirelik programının olup olmadığı, kültür dersi olup olmadığı, dersin tam adı, saati ve kredisi, içeriği, uygulaması, sorumlu akademik personelin unvanı ile ilgili olmak üzere toplam 13 soru bulunmaktadır.

VERİLERİN TOPLANMASI

Veriler 01-30 Mayıs 2020 tarihleri arasında, üniversitelerin web sayfaları üzerinden Bologna ve eğitim programları taranarak elde edilmiştir.

İSTATİSTİKSEL ANALİZ

Verilerin değerlendirilmesinde Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 24.0 paket programı kullanılmıştır. Veriler sayı ve yüzdeliklerle sunulmuştur.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Hemşirelik lisans programlarında verilen kültür derslerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu araştırmada, güncel literatüre bilgi sağlamakla birlikte bir takım sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmada üniversitelerin web sitelerinde yer alan bilgiler dikkate alınmıştır. Web sayfalarında yer alan bilgilerin eksik olması ve ders içeriğine ulaşamaması araştırmanın sınırlılığı olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Türkiye’de hemşirelik eğitimi verilen üniversitelerin 55’inde (%45,4) kültür dersi verildiği saptanmıştır (Tablo 1).

Çalışma kapsamında kültür derslerinin tam adı incelendiğinde, farklılık olduğu belirlenmiştir. Derslerin adının çoğunlukla “kültürlerarası hemşirelik” veya “transkültürel hemşirelik” olduğu görülmüştür (Tablo 1).

Kültür derslerinin çoğunlukla seçmeli ders şeklinde, haftalık 2 saat, 2 kredi, 3 AKTS ve teorik (uygulanması olmadan) olarak verilmektedir. Dersten sorumlu akademik personelin unvanı incelendiğinde çoğunlukla doktor öğretim üyesi olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Araştırma kapsamında incelenen 39 devlet üniversitesinin 21’i, 16 vakıf üniversitesinin 10’u olmak üzere, toplamda 55 üniversitenin 31’inin hemşirelik lisans programlarının müfredat içeriğinin paylaşıldığı saptanmış ve 31 üniversiteden veri elde edilebilmiştir (Tablo 1).

Paylaşılan ders müfredatlarında yer alan konular, isim benzerliklerine göre sınıflandırılmış ve 34 konu başlığı elde edilmiştir. İncelenen tüm ders müfredatlarında sadece bir kez yer alan konular ise diğer* olarak tabloda verilmiştir. En çok benzerlik gösteren konuların sırasıyla “kültürlerarası hemşirelikte model ve rehberler, kültür, kültürel kavramlar, kültürel özellikler, hemşirelikte kültür, sağlık, hastalık ve kültür” konu başlıklarının olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

TARTIŞMA

Türkiye’de hemşirelik lisans eğitiminde yer alan kültür derslerini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada, hemşirelik lisans programlarının yaklaşık yarısında (%45,4) kültür dersinin olduğu, derslerin haftalık 2 saat, 3 AKTS, teorik ve seçmeli ders olarak verildiği saptanmıştır (Tablo 1). Ders içerikleri incelendiğinde “kültürlerarası hemşirelik model ve rehberleri, kültür, kültürel kavramlar, kültürel özellikler, hemşirelikte kültür” konu başlıklarının sıkça yer aldığı görülmektedir (Tablo 2). Hemşireler, sağlık hizmeti sunumunda ve profesyonel bakım vericiler arasında sayıca en fazla, önemli ve vazgeçilmez sağlık çalışanlarıdır. Hemşirelik bakım uygulamalarının amacı; dil, din, renk, yaş, mezhep, cinsiyet, millet ve görüş fark etmeksizin bireyi biyo-psiko-sosyo-kültürel bir bütün olarak kabul ederek saygı göstermek, birey ve toplumun sağlık ve refahını yükseltmek, fiziksel ve mental sorunlarla baş etmelerinde yardımcı olmak ve bireylere gerekli bakımı sunmaktır. Profesyonel olarak hemşirelik bakımı sunulması, sağlık ve refahın yükseltilmesi nitelikli hemşireler ile mümkün olabilir. Bu nedenle, hemşireler için kültür eğitimi büyük önem taşımaktadır.^{2,16,17}

Bireyin sahip olduğu kültür, sağlık ve hastalık uygulamalarını, ağrıya yaklaşımı, beslenme alışkanlıklarını, bebek bakımı uygulamalarını ve pek çok günlük yaşam aktivitesini etkilemektedir.^{1,4,6,10,17,18} Ders içerikleri arasında yer alan “çocuk bakımı ve kültür, üreme sağlığı ve kültür, kronik hastalıklar ve

TABLO 1: Türkiye’de hemşirelik lisans programlarında verilen kültür derslerine ilişkin bilgiler (n=206).

Üniversiteler	Devlet üniversitesi		Vakıf üniversitesi		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Üniversiteler	129	100	77	100	206	100
Hemşirelik bölümü						
Var	85	65,9	36	46,8	121	58,7
Yok	43	33,3	41	53,3	84	40,8
Veri yok	1	0,8	0	-	1	0,
Kültür dersi						
Var	39	45,9	16	44,5	55	45,4
Yok	44	51,8	20	55,5	64	52,9
Veri yok	2	2,3	0	0	2	1,7
Kültür dersinin tam adı						
Kültürlerarası hemşirelik	23	59,0	12	75,0	35	63,7
Transkültürel hemşirelik	9	23,1	4	25,0	13	16,4
Kültür ve sağlık	2	5,1	0	-	2	3,7
Hemşirelik etiği ve kültürlerarası hemşirelik	1	2,6	0	-	1	1,8
Kadın ve kültür	1	2,6	0	-	1	1,8
Çocuk kültürü ve çocuğun değeri	1	2,6	0	-	1	1,8
Hemşirelikte kültürlerarası yaklaşımlar	1	2,6	0	-	1	1,8
Transkültürel sağlık	1	2,6	0	-	1	1,8
Ders türü						
Zorunlu	1	2,6	0	-	1	1,8
Seçmeli	38	97,4	16	100	54	98,2
Haftalık ders saati						
2 saat	38	97,4	13	81,3	51	92,8
3 saat	1	2,6	3	18,7	4	7,2
Dersin kredisi						
2 kredi	35	89,7	14	87,5	49	89,0
3 kredi	1	2,6	2	12,5	3	5,5
Veri yok	3	7,7	0	-	3	5,5
Dersin AKTS’si						
2 AKTS	11	28,2	1	6,2	12	21,8
3 AKTS	15	38,5	9	56,2	24	43,6
4 AKTS	9	23,1	3	18,8	12	21,9
5 AKTS	2	5,1	2	12,5	4	7,3
Veri yok	0	-	1	6,2	1	1,8
Dersin uygulaması						
Yok	39	100	16	100	55	100
Ders içeriğine erişim						
Var	21	53,8	10	62,5	31	56,4
Yok/veri yok	18	46,2	6	37,5	24	43,6
Dersten sorumlu akademik personelin unvanı						
Prof. Dr.	4	10,2	3	18,8	7	12,8
Doç. Dr.	5	12,8	1	6,2	6	11,0
Dr. Öğr. Üyesi	5	12,8	4	25,0	9	16,4
Öğr. Gör.	5	12,8	1	6,2	6	11,0
Veri yok	20	51,3	7	43,8	27	50,0

AKTS: Avrupa kredi transfer ve toplama sistemi.

TABLO 2: Kültür derslerinin içeriklerinin dağılımları (n=34).

Konu başlıkları	n	%
Kültürlerarası hemşirelik model ve rehberleri	30	88,2
Kültür, kültürel kavramlar, kültürel özellikler, hemşirelikte kültür	28	82,3
Sağlık, hastalık ve kültür	23	67,6
Kültürlerarası hemşireliğin tarihsel gelişimi, amacı ve önemi	18	52,9
Kültürlerarası hemşirelik ile ilgili temel kavramlar	18	52,9
İletişim ve kültür, farklı kültürlerdeki kişiler ile iletişim	16	47,1
Çocuk bakımı ve kültür, farklı kültürlerde çocuk yetiştirme	16	47,1
Kültürlerarası hemşirelik ve etik	14	41,2
Üreme sağlığı ve kültür (pre/postnatal dönem, infertilite uygulaması)	14	41,2
Kronik hastalıklar ve kültür	12	35,3
Ağrı ve kültür, ağrıya yaklaşımda kültür	12	35,3
Ölüm ve kültür	12	35,3
Hemşirelik bakımında kültürlerarası yaklaşımın önemi/rolü	10	29,4
Farklı toplumlarda kültürel özellikler, benzerlik-farklılıklar	9	26,5
Kültürel yeterliliğin hemşirelik eğitim ve uygulamasına entegrasyonu	9	26,5
Göç, sağlık ve kültür	8	23,5
Din, sağlık ve kültür	8	23,5
Beslenme ve kültür	7	20,6
Aile, toplum ve kültür	7	20,6
Sağlığın korunması ve geliştirilmesinde kültürün yeri	7	20,6
Üçüncü dünya ülkelerinde hemşirelik	7	20,6
Kültürel değerlendirme, kültürel özellikleri tanıma	6	17,6
Ruh sağlığı, psikiyatri ve kültür	5	14,7
Stres ve kültür	5	14,7
Değişen kültür içinde sağlık bakımını geliştirme	5	14,7
Kültürel yeterlilik	5	14,7
Kültürel duyarlılık, kültürel farkındalık	5	14,7
İnsan ve kültürel bağlanma	5	14,7
Kültürel güvenlik/bakımda kültürel	4	11,8
Kültür ve değişim	3	8,8
Farklı kültürlerle sahip bireylerde bakım vermede yaşanan güçlükler	3	8,8
Alternatif ve tamamlayıcı tıp uygulamaları	3	8,8
Transkültürel ebelik kavramı, kültürün ebelik eğitimindeki yeri	2	5,9
*Diğer: Hemşirelik araştırmalarında kültürel yeterli yaklaşım, kültürel şok, hemşirelikte etik, hemşirelikte etik kodlar ve ilkeler, hemşirelikte değerler, insan haklarının sınıflandırılması ve tarihsel gelişimi, etik sorunlar, etik karar verme modelleri, çocuk ve çocuğun tanımı, dünya ve Türkiye'de çocuğun durumu, çocuk hakları, kültürel değerler ve çocuk, çocuk ihmal ve istismarına yönelik koruyucu önlemler, oyunun çocuk gelişimindeki rolü, geleneksel oyunlar, yaş gruplarına göre oyunlar, sağlık alanındaki çocuk oyunları, sağlık bakımı verenlerde kültürel çeşitlilik, kültürün cerrahi bakıma yansması, engelli, yaşlı ve dezavantajlı gruplarda kültürel yeterli yaklaşım, afetlerde kültürel yeterli yaklaşım, farklı kültürlerde kadın ve hemşire, sağlık sosyolojisi, hemşirelik sosyolojisi, sağlık bakım sistemleri, Batı ve Afrika kültürleri ve sağlık yaklaşımları, Orta Doğu, Latin Amerika ve Arap kültürleri, dünya kültürleri sağlık inanç ve uygulamaları.	30	88,2

*: Araştırma kapsamına alınan üniversitelerin ders içeriklerinde sadece 1 kez bulunan konular.

kültür, ağrı ve kültür, ölüm ve kültür, göç, sağlık ve kültür, din, sağlık ve kültür, beslenme ve kültür, aile, toplum ve kültür, ruh sağlığı, psikiyatri ve kültür”

konu başlıklarının bireyin sağlık ve hastalık uygulamalarındaki yeri, önemi ve profesyonel hemşirelik bakımının kalitesini doğrudan etkilediği göz önüne

alındığında konu başlıklarının yetersiz olduğu düşünülmektedir.

Kültürel yeterlilik kavramının hemşirelik eğitim ve uygulamaları ile bütünleşmesi, hemşirelik eğitimi ve profesyonel hemşirelik bakımının kalitesinin artırılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca hemşirelik araştırmalarında, kültürel yeterli yaklaşımın benimsenmesi ile daha sağlıklı ve daha güvenilir veriler elde edilecektir.^{11,13} Ders içerikleri incelendiğinde, kültürel yeterliliğin hemşirelik eğitim ve uygulamasına entegrasyonu konu başlığının kısıtlı olarak ele alındığı, hemşirelik araştırmalarında kültürel yeterli yaklaşım konu başlığının ise sadece bir kez ele alındığı görülmektedir.

Hemşirelerin profesyonel olarak bakım sunabilmesi için öncelikli olarak kendi kültürünün farkında olması, hizmet verdiği birey veya topluma ait veri toplaması, kültürel bilgiye sahip olması ve kültürel değerlendirme yapabilmesi gerekir. Hemşirelerin kültürel veri toplama aşamasında, kendisine yardımcı olacak unsurları belirlemeleri ve kültürlerarasında aracılık yapabilecek öğeleri bilmeleri oldukça önemlidir.¹⁹⁻²¹ Ders içerikleri incelendiğinde, kültürel değerlendirme, kültürel özellikleri tanıma konu başlıklarının yetersiz ele alındığı düşünülmektedir.

Ülkemizde hemşirelik lisans düzeyinde etik eğitimi zorunlu olarak, haftalık farklı ders saatleri ve ders adlarıyla öğretim programlarında yer almaktadır.²² Ders adları ve içerikleri incelendiğinde kültür ve etik eğitiminin kombinasyon şeklinde de öğretim programlarında yer aldığı görülmektedir (Tablo 2). Bu durum, kültür ve etik eğitimi için gereken özenin gösterilmediğini akla getirmektedir. Ayrıca hemşirelik eğitiminde, transkültürel ebelik kavramı, kültürün ebelik eğitimindeki yeri konu başlıklarının olması da hemşirelik programlarında kültür eğitimine yönelik gerekli hassasiyetin verilmediği düşündürmektedir (Tablo 2).

SONUÇ

Sonuç olarak Türkiye'deki üniversitelerin %58,7'sinde hemşirelik bölümünün olduğu ve hem-

şirelik bölümü olan üniversitelerinin %45,4'ünde kültür ile ilgili bir ders verilmektedir. Hemşirelik lisans programlarında verilen kültür eğitimine yönelik verilen derslerin 2 saat ile sınırlı olduğu, ders adı ve içeriklerinin birbirinden farklı olduğu saptanmıştır. Ayrıca aynı düzey ve programda eğitim veren üniversitelerde ders içerikleri arasında büyük farklılıklar olduğu da dikkat çekmektedir.

ÖNERİLER

Sağlığın korunması, geliştirilmesi ve bakımın sunumunda hemşireler vazgeçilmez bir rol oynamaktadır. Profesyonel hemşirelik bakımının nitelikli ve kaliteli şekilde sunulması için gerekli düzenlemelerin yapılması, eğitim müfredatlarının oluşturulması hayati öneme sahiptir. Hemşirelik programlarında yer alan kültür derslerindeki farklılıkların en aza indirilmesi, ders içeriklerinin gözden geçirilmesi, sağlık ve hastalık uygulamalarını ve hemşirelik bakımını doğrudan etkileyen kültürel farklılıkların öncelikli olarak ele alınması gerektiği önerilmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Deniz S. Yorulmaz, **Tasarım:** Deniz S. Yorulmaz, Havva Karadeniz; **Denetleme/Danışmanlık:** Havva Karadeniz; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Deniz S. Yorulmaz; **Analiz ve/veya Yorum:** Deniz S. Yorulmaz, Havva Karadeniz; **Kaynak Taraması:** Deniz S. Yorulmaz; **Makalenin Yazımı:** Deniz S. Yorulmaz, **Eleştirel İnceleme:** Havva Karadeniz, **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Deniz S. Yorulmaz, Havva Karadeniz.

KAYNAKLAR

1. Meydanlıoğlu A. Kültürogram kullanılarak bir ailenin kültüre duyarlı hemşirelik girişimlerinin planlanması: Olgu sunumu [Planning of cultural sensitivity nursing intervention of a family using culturalgram: case report]. JOHUFON. 2019;6(2):132-40. [[Crossref](#)]
2. Çağlar S, Bilgili N. Transcultural nursing care in Turkey. FNJN. 2020;28(1):110-23. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)] [[PMC](#)]
3. Hotun Şahin N, Onat Bayram G, Avcı D. Kültürlere duyarlı yaklaşım: Transkültürel hemşirelik [Culturally Sensitive Care: Transcultural Nursing]. HEAD. 2009;6(1):2-7.
4. Berber M, Oskay Ü. Perinatolojiye özgü transkültürel hemşirelik modelleri [Perinatology specific transcultural nursing model]. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2019;2(2):45-50. [[Link](#)]
5. Easterby LM, Siebert B, Woodfield CJ, Holloway K, Gilbert P, Zoucha R, et al. A transcultural immersion experience: implications for nursing education. ABNF J. 2012;23(4):81-4. [[PubMed](#)]
6. Pehlivan S, Yıldırım Y, Fadiloğlu Ç. [Cancer, culture and nursing]. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2013;4(4):168-74. [[Link](#)]
7. Terkeş N, Bektaş H. Hemşirelik eğitiminde ve uygulamalarında kültür [The culture in the nursing education and in the nursing practices]. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2013;29(1):60-7. [[Link](#)]
8. Hughes KH, Hood LJ. Teaching methods and an outcome tool for measuring cultural sensitivity in undergraduate nursing students. J Transcult Nurs. 2007;18(1):57-62. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
9. Tanrıverdi G. Hemşirelerin kültürel yeterli bakım için uygulama standartlarına yaklaşımları [Approachs of nurses toward standards of practices for culturally competent care]. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2015;31(3):37-52. [[Link](#)]
10. Prosen M. Introducing transcultural nursing education: implementation of transcultural nursing in the postgraduate nursing curriculum. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2015;174:149-55. [[Crossref](#)]
11. Bayık Temel A. Küreselleşme ve hemşirelik eğitiminde uluslararasılaşma [Globalization and Internalization in Nursing Education]. DEUHYOED. 2011;4(3):144-50. [[Link](#)]
12. Choi JS, Kim JS. Effects of cultural education and cultural experiences on the cultural competence among undergraduate nursing students. Nurse Educ Pract. 2018;29:159-162. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
13. Rowan MS, Rukholm E, Bourque-Bearskin L, Baker C, Voyageur E, Robitaille A. Cultural competence and cultural safety in Canadian schools of nursing: a mixed methods study. Int J Nurs Educ Scholarsh. 2013;10:/j/ijnes.2013.10.issue-1/ijnes-2012-0043/ijnes-2012-0043.xml. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
14. Charles L, Maltby H, Abrams S, Shea J, Brand G, Nicol P. Expanding worldview: Australian nursing students' experience of cultural immersion in India. Contemp Nurse. 2014;48(1):67-75. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
15. Koskinen L, Campbell B, Aarts C, Chassé F, Hemingway A, Juhansoo T, et al. Enhancing Cultural Competence: Trans-Atlantic Experiences of European and Canadian Nursing Students. International Journal of Nursing Practice. 2009;15(6):502-9. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
16. Ulupınar S, Gürel E, Şenyuva E, Kaya H. Toplum temelli hemşirelik eğitimi [Community-based nursing education]. Journal of Human Sciences. 2019;16(3):700-11. [[Crossref](#)]
17. Walker D, Altmiller G, Hromadik L, Barkell N, Barker N, Boyd T, et al. Nursing Students' Perceptions of Just Culture in Nursing Programs: A Multisite Study. Nurse Educ. 2020;45(3):133-8. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
18. Birsen Sivri B, Karataş N. Toplumun kültürel yönü: Doğum sonu dönemde anne ve bebek bakımına yönelik yapılan geleneksel uygulamalar ve dünyadan örnekler [Cultural aspect of the society: Traditional practices of mother and baby care during post-partum period and the relevant examples from the world]. Güncel Pediatri. 2015;13(3):183-93. [[Crossref](#)]
19. Narayanasamy A, White E. A review of transcultural nursing. Nurse Educ Today. 2005;25(2):102-11. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
20. Tortumluoğlu G. Transkültürel hemşirelik ve kültürel bakım modeli örnekleri [Transcultural nursings and the samples of cultural care models]. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2004;8(2):47-57. [[Link](#)]
21. Yorulmaz DS, Karadeniz H. Farklı kültürel uygulamaların sağlığa etkisi [The effect of different cultural practices on health and nursing]. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci. [[Link](#)]
22. Akbaş M, Tuncer İ, Kadioğlu S. Lisans düzeyindeki hemşirelik okullarında etik eğitiminin durumu [The status of ethical education at undergraduate level nursing schools]. DEUHYOED. 2014;7(3):206-11. [[Link](#)]